

Ersnäsdagen den 10 juli

Många var de som besökte Ersnäsdagen den 10 juli. Firandet var i full gång på Ralph Lundstengården, Torget och däremellan. Intäkterna som föreningarna genererade på Torget gick oavkortat till toabygget på samma plats.

Novéant-afton

Kom till en sammankomst, garanterat trevlig och intressant!

Strax före jul i fjol distribuerades en information om möjligheterna för byborna i Alvik, Antnäs och Ersnäs att delta i en resa till Frankrike inom ramen för ett EU-program om vänortsutbyte. Resultatet blev att 30 personer från våra tre byar i början av juli besökte den lilla kommunen Novéant.

Resan blev både innehålls- och händerik.

Vi vill i ord och bild berätta om besöket. Vi kommer också att bjuda på teater i form av den årskavalkad som vi framförde därnere och som beskriver livet under ett år i våra byar.

Detta möte äger rum söndagen den 26 september kl 18.00 och platsen är Sörbykyrkan i Antnäs.

Kaffe med dopp finns att inhandla för 20 kronor.

Resenärerna

KOMMANDE EVENEMANG

EIF hemmamatcher

Den 5 september kl. 16.00 mot Norrfjärden.

Och den 18 september kl. 13.00 mot Alterdalen.

HembergsUtmaningen

Terrängtävling runt Hembergsleden lördagen den 18 september. Första start kl. 12.00. 16 klasser. Anmälan görs till Björn Samuelsson, bjorn.samuelsson@linde-gas.com Efteranmälan kl 10.00 på plats. *Ersnäs IF*

Surströmmingsfest

i Ankaret onsdagen den 22 september. Anmälan till Karl-Gustav Pettersson på tel. 31 133 senast söndag 19 september.

Novéant-afton

Den 26 september (se här intill).

Vi har inte så ont om tid som vi tror. Problemet är snarare att vi frivilligt går med på att förstöra den.

Tidskriften Turist nr 2/2010

Kom alltid ihåg att du är helt unik. Precis som alla andra.

Landhöjningen och Hembergsleden

Utsikten är magnifik från rastplatsen vid Hembergsleden. Att denna högt belägna plats en gång stod under vatten är det väl inte alla som tänker på. Anders Holmqvist, geolog, berättar om landhöjningens påverkan i Ersnäs och i synnerhet efter Hembergsleden.

Läs mera på sidan 6-7

Kan det löna sig?

P1 i Sveriges Radio sänder programmet "Sommar" för sista gången det här året. Sommarprataren heter Niklas Rådström och det är söndag den 23 augusti. Jag lutar mig tillbaka i min bekväma solstol. Ibland kommer ett moln i vägen. Det blir svalt. Men så snart solen får fritt fram, blir jag klar över att sommaren dröjer kvar ännu en stund.

Rådström har bestämt sig för att tala om "livets mening". 42 minuter har han på sig. I sin ungdom arbetade han ett tag i en pressbyråkiosk. En trogen kund köpte tidningar som innehöll korsord. Rådström blev nyfiken och undrade om allt detta lösande av korsord kunde löna sig. Nä, det var knappast lönsamt. Rådström kom då plötsligt på att lönsamheten inte var själva poängen med korsordlösandet. Poängen var resultatet och färden fram till resultatet.

Vi möter nog den här frågan då och då: Kan det löna sig det där Du håller på med? Kanske vi också själva ställer den frågan ibland. Trädgårdsodlare är ett särskilt utsatt släkte i det här sammanhanget. Varför lägger Du ned all denna energi på att odla morötter och rödbetor? Du kan ju köpa kilovis av den varan för en spottstyver på lämplig stormarknad i september. Det är så lätt att göra den penningmässiga jämförelsen just i det här fallet.

Som sagt, allt kan inte värderas i pengar. Det är inte kronorna som är poängen. Rotfruktsodlaren är i gott sällskap. Älgjägaren är i våra trakter

Från 147 till 155

Vad står dess siffror för? Jo, antalet hushåll som betalat medlemsavgiften till byns föreningar. Den första siffran avser 2009 och den senare 2010. Styrelserna i Byaföreningen, Idrottsföreningen och Hembygdsföreningen – det är ju dessa tre föreningar som den samlade medlemsavgiften gäller – kan sålunda glädja sig åt ett tillskott av netto åtta medlemshushåll. Varje förenings kassa tillförs på det här sättet 8.000 kronor. Som nämndes i föregående nummer av EB, går det mesta av dessa pengar till att finansiera toa-bygget på Torget.

Säkerligen är det fortfarande en del som vill stödja föreningarnas verksamhet men som missat inbetalningen. Det blir aldrig för sent. Inbetalningen görs till Ersnäs IFs plusgirokonto 654 72-3. Är Du osäker om Du betalat eller ej, kontakta persson.sven@telia.com

ett annat och i dagarna aktuellt exempel. Ett annat är skogsvårdarna.

"Nog finns det mål och mening med vår färd men det är vägen som är mödan värd." Så skrev Karin Boye någon gång på 1930-talet. Jag påminner mig att en tidigare tränare av det svenska fotbollslandslaget ibland citerade dessa strofer för att motivera sina spelare. Säkert var landslaget mer framgångsrikt på den tiden.

Dessa poetiska formuleringar inbjuder till olika tolkningar. För min del väljer jag en enklare variant. Det är färden som räknas av den enkla anledningen att färden ju är livet. Det är färden som upptar vår tid. När en färd är avslutad (när rödbetorna har blivit rödbetssocker), börjar nästa färd. Det gäller därför att vi väljer de färder som ger oss det bästa utbytet. Detta låter egoistiskt. Därför krävs tillägget nämligen att vår färd inte skadar någon annan. Att odla rödbetor verkar i det avseendet vara ett tryggt val.

Sven Persson

Familjenytt

Födda

Sophia och Andreas Wennberg har fått en dotter som heter Melanie Wennberg. Hon föddes 2010-06-05 och vägde då 3330 g och var 47,5 cm lång. De bor på Ersnäsvägen.

Nina Dalbom och Lars Erikson har fått en flicka som ska heta Isa. Hon föddes 2010-06-22, vägde 2490 g och var 45 cm lång. Syskonen heter My, Jill och Tea. De bor på Svartskatavägen.

Anneli Backman Erkki och Jonny Bäck har fått en son som heter Lukas. Han föddes 2010-05-23 och vägde då 4005 g och var 52 cm lång. Syskonen heter Izabella, Deziree, Marika, Jennifer, Julia, Miranda, Patricia och Jimmy. De bor på Klubbvägen.

Inflyttade

Johan Casselgren, Sofie Sundqvist och Isa Casselgren har flyttat in på Tranmyrvägen 6.

Fredrik Yngvesson har flyttat in på Klubbvägen 8.

Anna Öberg och Ulf Lundgren har flyttat in på Ostibyvägen 35.

Peter Kauma har flyttat in på Ersnäsvägen 39 A

Thommy Abrahamsson och Ann Magnusson med Wilma och Thea har flyttat till hyreshuset.

Avliden

Sture Nilsson * 7/3 1934 † 20/6 2010
Sture flyttade till Luleå för c:a 1½ år sedan

Meddela redaktionen om händelser som passar i denna ruta

Motionsgympa i Ankaret

Äntligen kan du göra något åt ditt dåliga samvete över att du rör dig för lite. På måndagar kl. 20.00-21.00 så är det motionsgympa i Ankaret och det kommer att vara så varje måndag fram till sommaren. Kostnaden är 100 kr för bägge terminerna och skall täcka en del av lokalkostnaden, reste-

rande del står idrottsföreningen för.

Förutom ett gott humör så skall du ha med en vattenflaska, lämpliga skor och en handduk till att utföra vissa styrkeövningar på. Allt enligt säsongens coach Maria Engström som kommer att leda styrkorna.

Hösten närmar sig och därmed också jakten på våra jaktbara vilt här i Ersnässkogarna.

Viltvårdsgruppen laddar också upp för att hålla tillbaka rovdjuren något och då främst på rävm, grävling, mårhund och kråkfågel.

Vi kommer återigen köra vår allt mer populära klappjakt på rävm och vi planerar att köra den i månadsskiftet oktober-november som vanligt.

Viltvårdsgruppen vill gärna ha in observationer på Mårhund, så om någon av er ser denna krabat ute i markerna kontaktar ni någon av oss eller direkt till någon person som jobbar med just mårhundsbekämpning.

Info från viltvårdsgruppen

Gå gärna in och se spårstämplat och annat på www.mardhund.se

Vi skulle också vilja ha in uppgifter på gryt som ni hittar, då vi kan kolla av dessa med grythund ifall det finns mårhund i marken. Vi känner till en hel del gryt redan, men det finns säkert många som vi inte hittat ännu, så hjälp oss med det.

Rådjuren hade en riktigt jobbig vinter och många yngre djur fick sätta livet till. Vi själva har tagit rätt på tre kid och en get som inte klarade vintern och mörkertalet på döda rådjur är säkert högt. Vi vet inte riktigt varför så många dött, men en orsak kan vara de stora bockarna som helt enkelt inte släpper de yngre och svagare djuren till foderplatserna. Ett bra sätt kan

vara att ha flera foderplatser bredvid varandra så alla rådjur har chansen att äta ostört.

Vi i viltvårdsgruppen vill också passa på att tacka de som arbetar med utfodringen av rådjur under vintermånaderna, utan er skulle rådjuren ha det svårt.

Slutligen vill vi önska alla en trevlig och givande jakthöst och tänk på säkerheten där ute i skog och mark.

*Jonas Seger
Viltvårdsgruppen i Ersnäs.*

Jonas Seger 070-373 33 03
Roger Norberg 070-603 11 42
Tony Christoffersson (mårhundprojektet) 070-339 92 98

www.ersnas.se

På Ersnäs hemsida finns alltid färsk information. Se Kalendern och Anslagstavlan!

Och där finns alla Ersnäsblad sedan februari 2002 att läsa.

Sabotör i Hääsck-kurvan

Under ca två års tid har upprepade nerkräpning skett i Hääsck-kurvan vid Ralph Lundstengården.

Målarfärg, röd och nu senast vit färg har hållits ut på Ersnäsvägen i Hääsck-kurvan. Soppåse med massor av tomma cigarettpaket, vassa plåtbitar och surströmming har också hamnat där i olika omgångar.

Det verkar vara en planerad aktion mot Hääsckkurvan! Vem skräpar ner så i byn?

Efterlysning - E-postadresser

Byns föreningar vill ibland kunna nå ut med information och frågor till byborna. Ett sätt, förutom anslagstavlor, är att använda E-posten. Den medger ju dessutom ett enkelt sätt att svara om så behövs.

På www.ersnas.se finns en sida där vi listar bybornas E-postadresser. E-posta ditt namn till krister@krivision.se så blir du med i listan!

Cykelvägen - bron över Aleån

Inför detta nummer har EB vänt sig till Vägverket med två frågor: 1) Hur kommer det sig att arbetet med den gamla bron över Aleån resulterade i en passage som inte kan kallas trafiksäker (se bild) och 2) När kommer den gropiga delen av cykelleden (från Skäretvägen till Antnäs) att åtgärdas?

Något svar har vi ännu inte fått.

Men i dag, 24/8, är den avbildade kanten rejält planad och asfalterad.

En människa förblir vis så länge hon söker vissheten; när hon tror sig ha funnit den, blir hon en narr.

Talmud

ERSNÄSBLADET utges av Ersnäs byaförening och är öppet för alla (föreningar, företag och enskilda) med anknytning till byn och utkommer med fyra nummer per år. Manusstopp under 2010 är 18 jan, 17 maj, 16 aug och 4 nov och utdelning fredag 2 veckor efteråt.

I redaktionen:

Sven Persson, 311 80 med E-postadr persson.sven@telia.com

Krister Öhman, 312 59 med E-postadr krister@krivision.se

Bo Axhammar, 311 04 med E-postadr bo.axhammar@arcticview.se

Våra två "sidor"

Ersnäs har en egen hemsida, www.ersnas.se men vi finns naturligtvis även med på kommunens byasidor på adressen www.byar.lulea.se och välj där Ersnäs.

Ersnäsbladet finns också att läsa/hämta från byns hemsida www.ersnas.se och där ser du bilderna i färg. Där finns även tidigare nummer.

Nyinflyttade på Tranmyrvägen

Ett tomt kök möter EB:s utsände på Tranmyrvägen 6. Där finns naturligtvis också de nya husägarna Johan Casselgren och Sofie Sundqvist med sin dotter Isa, 13 månader gammal. Köket ska omdanas, en vägg tas bort, en köksö skapas.

Johan, uppfödd i Bergnäset och Sofie, uppfödd i Sunderbyn, kommer senast från Göteborg där de bott två och ett halvt år. Johan forskade på Volvo och Sofie arbetade på IKEA och så kom Isa till världen. Tanken väcktes om att bo lugnare och kunna vara mera med Isa under uppväxten.

Sofie fick jobb som butikschef på Hemtex i Boden. Då togs flyttbeslutet. I mitten av april anlände flyttlassen till Norrbotten. Och Johan fortsatte sina studier på Luleå Tekniska Universitet. Han räknar med att disputera i december och ämnet är Experimentell teknik.

De är hästintresserade och har en Islandshäst som båda rider. Därför fanns tanken att kanske skaffa ett hus med stall, men så blev det inte. Huset på Tranmyrvägen fick de tips om av kamrater i byn. När dessutom kamraterna kunde husera hästen så var saken klar. Husköpet gjordes.

På frågan "Varför Ersnäs" kom svaret bestämt, "Vi hade ju varit i byn många gånger, ibland för att sköta kamraternas hästar, och kände då att 'här kan man bo'". Här finns också flera skolkamrater till Johan. De trivs redan i byn och huset men just nu är det litet besvärligt utan kök. Förutom köket så ska badrummet få sig en omgång. Därefter, och där är Sofie och Johan överens, så ska Isa bli den centrala.

EB önskar familjen en god fortsättning i huset och i Ersnäs.

Årets Ersnäsare

För fjärde året i rad korades Årets Ersnäsare. Utmärkelsen går till någon som ideellt arbetar eller arbetat för vår by. Ersnäsborna nominerar kandidater till juryn som består av Rose-Marie Bäckström, Karl-Gustav Pettersson och Sven Persson. I år beslutade juryn att tilldela utmärkelsen Årets Ersnäsare till Hilding Lindbäck med motiveringen: "För att under många år och inom många områden engagerat, kunnigt och med fantasi verkat för ett aktivt Ersnäs."

Redaktionen träffade Hilding Lindbäck för en pratstund.

Hur känns det att bli utsedd till Årets Ersnäsare?

- Att få en utmärkelse väcker alltid känslor. Att man blir ihågkommen för vad man gjort, det känns otroligt bra vad än det gäller. Så det känns jättekul att vara årets Ersnäsare.

Ditt föreningsaktiva register är långt och omfattande. Vilket engagemang skulle du vilja lyfta fram från de gångna åren?

- Jag har fått en grunduppfostran i det här med ledarskap. Ideell ledare har jag varit från jag var femton år. Det har jag varit bland annat inom simningen och skidåkningen där jag har fått många upplevelser som ideell ledare. Något som också är roligt är att Vanja och jag har ett gemensamt intresse som hållit i sig i 25 år och som vi tycker är fantastiskt roligt och det är teater - att både spela och göra teater. Vanja brukar säga att hade du jobbat privat så hade du varit miljonär men det har inte med pengar att göra

utan det har med vad man känner för. Att jobba som ideell ledare inbringar inga summor - det är en kostnad. Belöningen är själva engagemanget och dom engagerade människorna som man möter.

- Och det är framförallt genom teatern när jag har suttit med i styrelserna för amatörteatern både på riksplanet och internationellt. Genom detta engagemang har jag fått vara med på teaterfestivaler runt om världen och träffat andra människor som brinner för samma sak.

Hilding Lindbäck - Årets Ersnäsare

- En annan stor upplevelse var när jag var truppledare för skidlandslaget i VM i Val di Fiemme 1999, det var en otrolig upplevelse. Sedan har jag varit landslagstränare i simning och simtränare för LSS. LSS blev svenska mästare i lagkappen med svenskt rekord när jag var tränare. De här tre

grejerna poppar upp som höjdpunkter.

Ditt fokus ligger nu på Ersnäs amatörteater. Vad händer och hur ser planerna ut för hösten och vintern?

- Vi startar med upptakt i Saltoluokta den 19-22 augusti där vi är 22 personer som börjar "köra ihop" gänget med att spåna idéer. Vi har ju ett grundmaterial för vi fyller ju 25 år och det skall bli en revy med dels gamla godingar och dels nytt i januari på Kulturens hus. Det arbetet fortsätter sedan med träffar varje söndag under november och under december blir det både lördag och söndag. Vi skall hinna med en 25-årsfest på Helmers i Alvik också men framför allt så skall det bli en kanonrevy.

När är premiären för revyn?

- Den äger rum den 12 till 15 januari på Kulturens Hus i den stora salen.

Från redaktionen så lyfter vi på ridån för Årets Ersnäsare.

Kopiator

Tack vare Elaine Blomqvists goda kontakter förfogar föreningarna nu över en kopiator. Den är placerad i ett utrymme i anslutning till Ankaret. Det är Hembygdsföreningen som står som ägare och fungerar som administratör. Pris: 1 krona/kopia

Finns önskemål om kopiering, kontakta då Elaine på 0920- 31052 eller 076-6451201.

Lulefranska förbindelser

I mars 2009 togs de första kontakterna. Femton månader senare fanns 30 lulebor på plats vid floden Mosels stränder.

I byaföreningarna Antnäs, Alvik och Ersnäs föddes idén att undersöka möjligheten att knyta kontakt med någon plats i Frankrike av lämplig storlek. Därnerifrån kom tipset, att en liten kommun i regionen Lorraine i nordöstra Frankrike skulle vara intresserad. Novéant-sur-Moselle är namnet. Den kommunen har 2 000 invånare, något färre än de tre lulebyarna sammanlagt.

Programmet i Novéant innehöll bl a en vandring på de omgivande höjderna med baneren vajande i täten. Här uppställning efter avslutad promenad.

Luleå kommun har vänorter i de nordiska länderna och i Ryssland. Vänortsförbindelser är en väletablerad form av internationellt samarbete. Kommuner ingår avtal om kontakter i olika former och på skilda område. Syftet på ett mer övergripande plan är att överbrygga gränser och på ett mer specifikt plan att lära av varandra. Särskilt i norra Sverige är vänortsutbytet inriktat på våra nordiska grannländer. Så är fallet också med Luleå kommun. I Luleå fall tillkommer Ryssland där Murmansk är vänorten.

Det som nu har skett i den södra delen av Luleå kommun är en ny form av brobyggande inom ramen för vänortstanken. Här har initiativet tagits av en kommunedel. Det är "gräsrot" som agerat. Av stor betydelse är att ett sådant initiativ får kommunens välsignelse. Så har också blivit fallet.

Mycket av kontakter kan med lätthet och snabbhet ske via e-mejl och internet. Det är emellertid först i det direkta mötet mellan människor idéer föds och vänskapsband knyts. Den formen är särskilt viktig i ett inledningskede.

Att föra Europas folk närmare varandra är den allra djupaste idén europatanken vilar på. Därför stöder EU många olika slag av kontakter mellan EU-medborgarna bl. a i form av vänortssamarbete. De tre lulebyarnas samarbetspartner, kommunen Novéant, gjorde en ansökan till EU om ekonomiskt stöd till ett sammanträffande mellan oss svenskar och fransmännen nere i Novéant. I hård konkurrens med andra sökande

kom ett positivt besked. Ungefär en tredjedel av biljettkostnaden kunde därför täckas den vägen. Resten fick deltagarna själva svara för.

Strax före jul i fjol erbjöds alla ersnäs-antnäs och alviksbor att anmäla sitt intresse att delta i denna resa till Novéant kommande sommar. Såsmåning formades en väl sammansatt grupp på 30 personer i skilda åldrar. Elva av deltagarna var under 30 år. Under vintern och våren genomfördes studiecirkel, som skulle göra deltagarna

väl förberedda inför besöket.

Vid ankomsten till Novéant den 3 juli väntade 16 franska värdfamiljer på sina lulegäster med borgmästaren Patrick Messein i spetsen. Stadshusets entré var prydd av tre flaggor: Sveriges, Frankrikes och EU:s. Över det lilla Torget hängde flaggspel med våra blågula flaggor.

Tre glada medlemmar av Ersnäs IFs supporterklubb i nordöstra Frankrike.

Dessa dagar i Novéant mellan den 3 och 7 juli blev en stor upplevelse för de 30 resenärerna. Den främsta orsaken var mottagandet vi möttes av. Novéantborna var engagerade på bred front. Värme, hjärtlighet, engagemang, omtanke och intresse mötte besökarna. Den lilla orten gick dessa dagar i de blågula färgerna. Inte bara det. Luleå kommuns symboler syntes i många sammanhang. En tidigare okänd plats långt upp i norr blev nu en realitet för alla de orsbor gruppen mötte och inte bara för dem. Den stora tidningen i Lorraine, Le Republicain Lorrain, uppmärksammade givetvis denna händelse i både ord och bild.

Inte minst de unga i gruppen från Luleå uppskattade resan. De blev snabbt bekanta med jämnåriga på orten och fick en uppfattning om hur franska jämnåriga ser på framtiden, hur man funderar och hur man roar sig.

Den 26 september kl 18.00 är alla välkomna till Sörbykyrkan för att ta del av våra upplevelser (se information på annan plats).

Sven Persson

Ersnäs på tapeten

I Kulturhuset finns Turistbyrå. Här får besökare information om vad kommunen har att erbjuda i form av sevärdheter, utflykter, boende och säkert en hel del annat. I början av juni fick Ersnäs besök av fyra ungdomar som under sommaren arbetar på Turistbyrå. De ville bli informerade om Hembergsleden, hur besökare hittar den, hur den är dragen och liknande. Nu tog vi chansen att också visa på andra begivenheter i Ersnäs. Det blev besök på Torget och information om den platsens roll i byalivet. En glimt av Ralph Lundstengården hann också med.

Här har vi kvartetten från Turistbyrå som vet lite mer om Ersnäs efter besöket. Från vänster: Susanne Lundström, Lisa Bruswitz, Joakim Nilsson, Mona Mannberg

LANDHÖJNINGEN OCH HEMBERGSLEDEN

I nummer 58 av Ersnäsbladet, maj 2008, skrev jag ett och annat om landhöjningen, inte minst vad man trodde om detta fenomen förr i tiden. Jag hoppades också att återkomma med en fortsättning. Här kommer den! Du kanske minns att man förr trodde att den fasta jordskorpan låg på en konstant nivå. Vattnet i havet verkade däremot sakta men säkert försvinna, för man såg ju att på några generationer hade havsytan sjunkit så att sjöbodarna stod uppe på land. Detta var den problematiska vattuminskningen. Nu vet vi sedan länge att vi har en verklig landhöjning, vilken resulterar i en strandförskjutning nedåt i terrängen. Landhöjning är nu snabbast här vid bottenvikskusten med 8 till 9 mm per år. Därför vandrar stranden iväg nedåt, och så kommer det att vara så länge som landet höjs snabbare än havsytan.

Havsytans nivå har växlat under gångna tider. Den kanske viktigaste orsaken till dessa nivåförändringar är hur mycket vatten som vid olika tider har varit bundet i inlandsisar och glaciärer runt om på jordytan. När inga särskilda klimatologiska eller geologiska händelser har ändrat på förhållandena bör förstås havsytan ha legat stilla på en viss nivå. Men för närvarande stiger havsytan så sakteliga, och tyvärr talar mycket för att den globala uppvärmningen kommer att fortsätta, varvid stora mängder vatten kommer att tillföras haven när inlandsisar och glaciärer smälter. Då kommer våra kusters strandförskjutning nedåt att bromsas upp och kanske avstanna, eller rent av byta riktning. Vi som bor vid Norrbottens kust är ändå lyckligt lottade som har en tydlig landhöjning. Den kommer bra länge att hålla den stigande havsytan stången! Men varför stiger landet?

Jordskorpan är, trots alla hårda bergarter den består av, inte så stel och orubblig som man skulle kunna tro. Längre ner finns jordens mantel, som huvudsakligen ej består av smält berg men ändå är mjuk nog att ge efter för en stor belastning. Därför trycktes jordskorpan ner när en större del av jordytan belastades av en tillväxande inlandsis. Vi fick alltså en "landsänkning" under isen, men det talar man mera sällan om. Runt om denna landsänkning kunde jordskorpan t o m höjas något, eftersom jordklotet pga gravitationen strävar efter en rund form. När inlandsisen efter flera tiotusentals år smälte, så återtar jordskorpan nu sin forna form, d v s vi får en central landhöjning och en viss landsänkning runt om, där det ej har varit nedisat.

Landhöjningen i Norden är väl kartlagd, även om vi inte känner till alla detaljer inom det förut nedisade området. På vissa ställen kan man se hur långt in i landskapet som vattnet har nått efter istiden. Vi kan finna gamla strandlinjer vilka, tack vare att landet har höjts, ligger högt över den nuvarande havsytan. Den högst liggande strandlinjen kallas högsta kustlinjen, eller förkortat: HK. Men HK ligger inte lika högt överallt eftersom landet har höjt sig olika mycket. Störst har landhöjningen varit vid Höga kusten i Ångermanland. Där ligger HK 286 m över havet. I Luleåtrakten finner vi HK vid c:a 230 m ö h, och längre norrut, i Tornedalen, finner vi allt lägre siffror på HK. Vi vet alltså att landhöjningen vid norrlandskusten har varit så där 200 - 280 m över nuvarande havsytan, men tänker vi efter förstår vi att det inte räcker med det... Också havsytan steg när inlandsisarna smälte. Och landhöjningen började innan all inlandsis hade tinat bort. Det var först när vi hade ett svallande hav på plats som det kunde bli några strandlinjer! Kanske har landhöjningen uppgått till 800 m där den har varit som störst?

Inom Luleå kommun var det inte mycket som stack upp ovan havsytan just när inlandsisen hade smält bort. Ett välkänt ställe är i alla fall Snöberget strax söder om Niemisel. Berget stack upp ur havet som en c:a 20 m hög ö. Berggrunden var täckt av ett moränlager som inlandsisen hade lämnat efter sig. Vid stranden svalade vågorna moränen av och an, och tvättade ut allt smått såsom lerpartiklar, sandkorn och grus. Kvar blev bara de stenblock som vågorna inte förmådde flytta någon längre sträcka. På det sättet uppstod klapperstensfältet vid HK, och senare längre ner på sluttningarna. På större klapperstensfält kan nästan ingenting växa. Men högst upp på Snöberget, dit vågorna aldrig nådde, ligger moränen kvar och skogen växer tät.

När man går omkring i Ersnäs och kanske hamnar på ett lerigt eller lite sankt område, kan man tänka att "här har det nog varit hav en gång i tiden". Visst är det så, men nu inser alla att hela byn har legat under vatten, och t o m toppen av Hemberget låg en bra bit under vattenytan just när inlandsisen försvann från området. Var Du än står i Ersnäs med omgivningarna, så står Du på en plats som någon gång efter istiden har varit en strand, eftersom stranden har vandrat från Hembergets topp ned till sitt nuvarande läge! Detta är inte alltid så lätt att se, men när Du vet om det är det lättare att upptäcka spåren i naturen. Kommer Du till en plats där det faktiskt går att

se, så hoppas jag att Du kan läsa av detta genom egna observationer.

Om man går Hembergsleden kommer man på flera ställen att se lämningar från havet "som drog sig tillbaka", eller rättare sagt, från gamla stränder som har höjts. En vacker höstdag för snart ett år sedan gick jag Hembergsleden med Bosse Axhammar som guide. Vi hade med oss beskrivningen "Hembergsleden, En vandringsled i Ersnäs". Som Du nog vet börjar leden vid Gläntan, och vid ett antal nummerade platser längs leden berättar beskrivningen vad vi kan se. Det är framför allt vid platserna nr 9 och 18 som det handlar om landhöjningen och dess effekter, men det finns fler ställen som är värda uppmärksamhet i detta sammanhang. Här nedan får Du tips om vad Du kan se vid några av de nummerade platserna. Det är bra om Du kan ta med såväl denna text som beskrivningen av Hembergsleden.

HEMBERGSLEDEN

4. Allmänning. Beskrivningen berättar att bönderna förr tog sand här. Groparna syns bra i terrängen, men är nu rätt igenvuxna av mossa mm. Därför ser man inte om det är sand eller grus som dominerar. Det kan finnas omväxlande lager av grus och sand i sådana här avlagringar, och ofta är det gruset som man har varit ute efter. Gruset (eller sanden) är ett resultat av vågornas svallning av moränen, och därför kallas avlagringen för svallgrus.

6. Hygge. När vi har kommit upp på sluttningen har vi en fin utsikt mot dalen i norr. Efter avverkningen har viss markberedning utförts så att markytan delvis är uppriven. Man ser att den ytliga moränen inte har kvar sina finaste partiklar. Här har forntida vågor stått och slagit, rört om i markytan och tvättat ut det finkorniga. Det är en hårt svallad morän vi ser. Kvarliggande småstenar har nöts av och blivit tydligt rundade.

7. Skogsdikning. Ungefär där diket och stigen korsar varandra har en traktors hjul rivit om i det översta markskiktet, så man ser att jordarten här är sand. Säkert har sanden tvättats ur moränen högre upp på berget, och följt med nedåt i vattenbrynet då landet höjdes. Här har det alltså varit en fin sandstrand! Men det är ett tag sedan man kunde ta sig ett svalkande dopp vid den här stranden, och eventuellt vatten i skogsdiket vill man nog inte krypa ner i ...

9. Landhöjning. Det är en rätt bra

sammanfattning av landhöjningen som ges i beskrivningen, men platsen i sig själv, med granskog och blåbärsris, säger inte så mycket. Platsen är nog vald eftersom vi har gått upp för en sluttning, och har fått en tydlig nivåskillnad till diket. Det är en högst påtaglig landhöjning från det att havsytan stod här (vid 9) och till dess den stod nere vid skogsdiket (7). Avsmältningen av inlandsisen började ännu tidigare än vad som sägs i beskrivningen, så vi får se uppgiften 10 000 år som grovt avrundad siffra. Vid den tidpunkten hade så mycket is smält bort att inlandsisens södra kant gick genom norra delen av Uppland. I Norrland låg isen kvar, och var nog fortfarande rätt tjock.

13. Myr. Vi ser en myr till vänster om stigen. Många myrar i Sverige har börjat som mindre sjöar. De har bildats genom att havsvikar (svackor i terrängen) snördes av från havet då landet höjdes, och sedan har dessa sjöar under årtusenden fyllts igen, både med avlagringar från omgivningen och från egen växtlighet. De här avlagringarna har mycket att berätta för specialister som tar upp borrhöjningar ur myrarna. Genom studiet av bevarade pollenkorn och med andra metoder kan man utläsa sådant som växtlighetshistoria och klimatutveckling. Ibland går det t o m att se vad människor i omgivningen har odlat. En gammal myr kan vara ett riktigt historie-arkiv!

14 - 15. Mellan nr 14, Markberedning och nr 15, Utsikt, passerar vi Hembergets högsta punkt. Just vid stigen finns en triangelpunkt, och vid dess markering på den "Gröna kartan" (kartbladet Luleå 24L NO) står höjdsiffran 95,5 m ö h. Detta är ett ställe att fundera över hur nedtryckt Hemberget var, och hur mycket vattnet vi skulle ha haft över huvudet, om vi hade stått här just när inlandsisen lämnade området. Om vi antar att HK här ligger c:a 230 m ö h så ... I runda tal 130 - 140 meters vattendjup bör det bli, trots att Du står på toppen av Hemberget! Där, högt över huvudet på oss som djupdykare, glittrade vågorna i solskenet...

Klappersten utefter leden

För några år sedan härjade en mindre skogsbrand på bergets högsta del, vilket gör att mark och berghällar syns än tydligare i terrängen. Här finns nästan bara kala berghällar. Säkert har det en gång funnits ett moränlager som inlandsisen lämnade efter sig, men moränen blev helt bortspolad av havets svallande vågor när berget, först som ett litet skär, steg ur havet. Bara ett eller annat minst

meterstort stenblock "orkade ligga kvar", när de största vågorna sköljde över skäret och spolade bort allt övrigt material.

Kan Du få uppleva detta? Jo visst, om Du tar Dig längst ut i skärgården och ställer Dig på ett grund med två decimeters vattendjup. Där skall Du stå där när det är storm med fem meter höga vågor... Nej, det är inte att rekommendera! Det får Du tänka Dig.

15. Utsikt vid rastplatsen. Här blickar vi norrut över dalgången och Ersnäsfjärden. Beskrivningen av Hembergsleden talar bl a om jordbrukslandskapet. Men hade vi haft något jordbruk att tala om här utan landhöjning, havets svallning, uttransport och avlagring av finsedimenten (sand, mo, mjåla, lera)? Vi har mycket att tacka landhöjningen för, som skapade våra odlingsmarker. Växt- och djurlämningar har också hjälpt till (torv, gyttja, kalkskal från musslor och snäckor).

17. Skoterstugan. Innan man kommer fram till skoterstugan löper stigen på en liten klapperstensvall med ungefär öst - västlig sträckning. Vallens består av mindre stenar som vågorna kastat upp från havet i söder, eller kanske genom svallning ömsom från norr och söder. De mindre stenarna är rätt rundade efter all nötning mot varandra i vågsvallet. Tänk nu att gå här när det fortfarande var hav på båda sidor... Du går på en smal stenig udde som sticker ut från den rätt låga ön som senare blir Hemberget.

18. Klappersten. Nu är vi på lite lägre nivå igen, där stigen tvärrar över ett klapperstensfält. Stenar och mindre stenblock har blivit avrundade i vågsvallen, såsom det påpekas i beskrivningen. Ju större blocken är, dess mindre har de påverkats av svallningen, och därför är de större blocken faktiskt ganska kantiga. (Vissa kan också ha spruckit upp och fått kantiga

former i senare tid.) På några nivåer finns tydliga "trappstegsavsatser" i klapperstensfältet. Detta är strandlinjer, och det finns olika orsaker till att sådana bildas. Om havsytan under längre tid får bearbeta samma nivå i landskapet utvecklas en strandlinje. En rejäl storm med jättehöga vågor omformar stranden och avsätter en "stormstrandlinje". Skjuvning av vårvintrarnas uppsprickande isar kan också ge spår på en strand.

Triangelpunkten

19. Vi stannar på stigen och läser om det eventuella fornminnet. Visst kan det vara så. Forn tidens människor bosatte sig gärna nära stranden, och då som nu gäller detta i synnerhet för fiskare. Det finns många exempel på detta från andra håll. Tidsangivelserna i texten är nog inte exakta, och en direkt felaktighet har smugit sig in när det gäller starten på allsammans. Big Bang anser man inträffade för mellan 13 och 14 miljarder år sedan, en ofattbar tidsrymd för mänskligt tänkande! Och jordklotet är i runda tal 4,6 miljarder år... I detta perspektiv slutade den senaste istiden för ett ögonblick sedan, och landhöjningen därefter pågår som sagt fortfarande!

Hoppas att Du får en trevlig vandring på Hembergsleden, och ser sådant som Du inte har sett eller tänkt på förut. Och så litteraturtipsen igen:

Hoppas att Du får en trevlig vandring på Hembergsleden, och ser sådant som Du inte har sett eller tänkt på förut. Och så litteraturtipsen igen:

Ersnäs Byaförening /Sven Persson/ 2005: Hembergsleden. En vandringsled i Ersnäs.

Holmqvist, A, 2008: Landhöjningen. Ersnäsbladet nr 58.

Lundholm, K och Nyström, M: Luleå kommuns historia, I. Från istid till 1750. Norrbottens Museum, Luleå, 1992.

Sveriges Nationalatlas: Berg och Jord. /Temavärd: Sveriges Geologiska Undersökning/ Bokförlaget Bra Böcker. Första utgåvan 1994, men försök få den senaste.

Anders Holmqvist, Luleå

(Vill du läsa Anders första text om landhöjningen i Ersnäsbladet nr 58 så surfa till www.ersnas.se och välj Ersnäsbladet.)

Ersnäs IF:s fotbollslag i toppstriden i div V

Spelare och ledare tackar sponsorer och supportrar för stödet under säsongen

Det börjar dra ihop sig i div V södra, Ersnäs IF har parkerat på andra plats. Det skiljer bara sex poäng till ledande Alterdalen och det är sex poäng ner till Öjebyn på tredje plats. Med ett stabilt spel under säsongen så har Ersnäs kopplat greppet i toppstri-

den. Det vassa anfallsspelet och ett stabilt försvarsspel har varit nyckeln till framgången. Trots sex poäng till Alterdalen så finns det stora möjligheter att göra upp om seriesegern i div V. Så nu har du chansen att hjälpa till att heja fram laget, närmast så möter

Ersnäs Norrfjärden den 5 september kl. 16.00 på Påbacka. Sista hemmamatchen spelas den 18 september mot just Alterdalen, det kan bli en ren seriefinal. Som sagt, nu har du chansen att heja fram Ersnäs i kampen om seriesegern.

Sven Persson klipper band med hjälp av borgmästaren i Novéant Patrick Messein. Därmed invigdes de nära förbindelserna mellan den franska kommunen och byarna Alvik, Antnäs och Ersnäs.

EIF-info

- EIF:s traditionella supporterlott för 100 kr börjar säljas under september månad. Dragning vid lucia dvs 13/12.
- EIF kommer under oktober månad att ordna en resa för barnen till ex. Leo lekland, badresa till Pite Havsbad (inomhus) med samma upplägg som ifjol. Information delas ut i skolan och på dagis.
- Preliminär start för skidkul uppe vid Gläntan under november.

Höstens bakning

Den 1 september startar höstens bakning och den avslutas 15 oktober. Under denna tid kan bagarstugan bokas hos Elaine Blomqvist 0920-31052 eller 076-6451201. Tanken är att så många som möjligt bakar under dessa veckor, då är bakugnen jämn och bra eldad. Det innebär att det behövs mindre ved för att baka och hela bagarstugan och ugnen har en jämnare temperatur.

Kan man inte baka under denna tid

är bagarstugan öppen t.o.m. 15 november, men då måste man, om man bakar på kvällen, elda under hela dagen.

En glädjande nyhet, vi har vatten i Bagarstugan (kallt rinnande vatten). Priset är 80 kr/dag och 40 kr/kväll.

Elaine Blomqvist

